

# בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 ■ USA 718.521.5231

## דע את ביטחונך | פחד כנגד ביטחון

### הפחד הוא הפך הביטחון

בס"ד אנו ממשיכים בהעמקת ההכרה וההבנה של כוח מידת הביטחון. על מנת לחדד את הבנת מהות הביטחון נעסוק בכוח ההפכי לו, הלא הוא הפחד.

הקב"ה ברא את עולמו באופן של 'דבר והיפוכו'. כלומר, לכל מציאות בנבראים ישנה מציאות ההפכית לה, זו צורת בנין הב-ריאה כולה. על כן, אחת מדרכי הלימוד היסודיות הינה - לעולם כאשר נבוא ללמוד דבר מסויים, נצטרך לזהות, להכיר וללמוד גם את הפכו, ולהכיר היטב את שני צדדי הקיצון הנגדיים. ומכוח חידוד ההבדל וההפרש בין ההפכים, ההבנה של כל אחד מה-צדדים לעצמו מתבהרת ומתחדדת ביותר. עד כמה שאדם אינו מכיר את הפך הדבר בו הוא עוסק, הבנתו לוקה בחסר.

על כן, כיוון שאנו חותרים ללמוד ולהכיר לאורך לרוחב ולעו-מק את מהות כוח הביטחון, שומה עלינו להכיר היטב את הכוח ההפכי לו - כוח הפחד. לפיכך פרק זה כולו יוחד לעיסוק במהות כוח הפחד שבנפש. נבנה בהדרגה את ההגדרה המדוייקת מהו פחד. נבחין מהו השורש לפחדים נפולים ומקולקלים המסבים צער וסבל מיותרים. נלמד מהו הפחד המתוקן - פחד של קדו-שה. נעמוד על שורש הכוחות שמאחד ומצרף את שני כוחות הנפש ההפכיים - הפחד והביטחון.

### הפחד הוא מסכנה ברורה חדה וודאית

הקדמנו והגדרנו כי כוח הפחד שבנפש הוא הפכו של כוח הבי-טחון, נבאר בקצרה את גידרו ומהותו של הפחד, ולאחר מכן נבין מדוע הוא הפכו של הביטחון.

בלשון התורה ישנם לפחות כעשרה לשונות המבטאים סוגי פח-דים: פחד, אימה, יראה, חרדה, רעדה, חיל, בהלה, בעתה, חתת, רתת, זיע, יגורתי וכו'. לא נעמוד על המשמעות של כל אחד מה-לשונות בנפרד, אבל נעמוד על ההפרש שבין הלשון פחד ביחס לשאר כל הלשונות.

בני אדם מפחדים מכל מיני מקרים רעים, סכנות, פגעי העולם למיניהם רח"ל. רמת הפחד אותה חווה האדם משתנה - ישנם

דברים שגורמים פחד נורא, ומנגד ישנם דברים שרק מעוררים חששות קלים ותו לא. אולם ברור הוא הדבר שאדם מפחד יותר מסכנה ברורה וודאית מאשר מסכנה שרק קיים חשש שהיא עלולה להופיע ולהזיק, אך ספק אם היא תגיע בכלל. לדוגמא, חשש שמא תפרוץ מלחמה מול אויב אכזר גורם פחות פחד, מאשר ידיעה ברורה כי כבר פרצה מלחמה כנגדם, ואותו אויב מר פרץ את חומות ההגנה והוא מסתער לכיווננו.

בשירת הים נאמר 'תפול עליהם אימתה ופחד', ודרשו חז"ל אימה - על הרחוקים, פחד - על הקרובים. כלומר, אדם פוחד יותר מסכנה קרובה, כיון שהיא יותר ויותר ודאית. לעומת זאת, בסכנה רחוקה לעולם יהיה ספק - אולי בינתיים הסכנה תתרחק או שמא תנטה למקום אחר, ואולי אפילו תתבטל לגמרי. נמצא כי ה-'פחד' הוא מסכנה ודאית. לעומת זאת, שאר הסכנות שאינן ודאיות, אף שגם הן מעוררות תחושות פחד, אך יהיו אלו רגשות פחות עוצמתיות, ובלשון הקודש יקרא שמם: אימה, יראה, רעד, חיל או כל לשון אחר, אך לא 'פחד'.

עניין הוודאות הוא העמדה של אפשרות אחת בלבד, ושליטת כל שאר האפשרויות. כאשר ישנה סכנה רחוקה כלשהי המתרג-שת לבוא אלינו, כיוון שקיימים הרבה מעכבים בעולם, אזי אין ודאות מוחלטת שהדבר יגיע. שהרי יחד עם האפשרות שהיא לא תסתלק ולבסוף תגרום נזק או אסון, ישנם מספר אפשרויות של תרחישים שיכולים לקרות שיסלקו את הסכנה מעלינו. וכל עוד שקיימת יותר מאפשרות אחת, ואפילו אם קיימות רק שני אפשרויות ואפשרות הסכנה סיכוייה רבים על סיכויי המילוט, עדיין מערכת הפחד לא תתגלה בתוקפה, אלא תחושות האימה והיראה וכדו' ישמשו ויתגברו. 'פחד' מגדיר את הקרבה לדבר שגורם את תחושת הפחד, שהוא ודאי יפעל את היזקו. כאשר אותה סכנה קרובה אלינו באופן גמור, ולא נותר שום מעכב שמונע מבעדה להפיק את זממה לפועל, וכל אפשרויות ההצלה, המילוט וההתחמקות נגוזו, ונותרה רק אפשרות אחת של סכנה ודאית, אזי כל כוחות הפחדים הפחותים מפנים את מקומם למ-ערכת הפחד.



**סוטה, י, ע"ב -** באבן המלך - תנא, אבן שאנשי טבריא ואנשי ציפורי שוקלים בה.

והנה מלך נמשל לאבן, וכמ"ש ברד"ק (ישעיה, כח, טז) אמר הנני מיסד בציון אבן, והוא המלך, המשילו באבן גדולה שנותנין אותה ליסוד הבנין, וכן פינות הבית עושים מאבנים גדולות לקיים הבנין, ואמר שימלך מלך טוב בציון, עיי"ש. ועיין מלבי"ם (זכריה, ג, ט) אבן הראשה הידועה, שהוא מדת מלכות, שהוא אבן מאסו הבונים. ועיין עוד בדבריו (תהלים, קיח, כב) אבן - המלכות תצויר כבנין כמ"ש כ"פ, והמלך הוא יסוד הבנין, כמ"ש הנני יסד בציון אבן, שנאמר על חזקיה.

ועיין עוד בדבריו (ירמיה, א, י) ואת הממלכה ידמו לבנין, כי הממלכה תבנה אבן אל אבן. ועיין פירוש ספ"י לר"י ברצלוני (פ"ד). ושפע טל (חלק טל, ש"א, פ"ב). וזוה"ק (פנחס, רמג, ע"ב). ופרד"ס (פכ"ג, ערך אבן). ועץ חיים (שער ז"א, פ"ב).

ובפרטות יש אבן בראש המלך דוד, כמ"ש (ע"ז, מד, ע"א) דכתיב ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ככר זהב וכו', משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה, א"ר יהודה אמר רב, ראויה לנוח על ראש דוד, ר' יוסי ב"ר חנינא אמר, אבן שואבת היתה בה דהות דרא לה. ר' אלעזר אמר, אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב. ועיי"ש ברש"י שהיה בראשו, ובתוס' שהיתה בכסאו. ובפרטות נגלה אף באסתר, כמ"ש במאורי אור (ערך אבן חן) אבן חן, בחינת מלכות, בסוד ותהי אסתר נושאת חן.

והבן שפעמים נקראת המלכות אבן, כאשר המלכות בשפלותה ובקטנותה. וכמ"ש בספר שערי ארוכה (אות ג) אבן היא המלכות בהיותה בת נקודה אחת (דהיינו בקטנותה), ומלת אבן נמי ר"ת, נקודה אחת בלבד, עכ"ל. ואזי היא בבחינת אבן מאסו הבונים. ושם עיקר המלחמה על המלכות, ומלחמת המלכות עם הרע, וכמ"ש, בהאי אבן רצוץ מוחא דנחשא ומחת לצלמא (עיין עץ חיים, ש"ג, פ"ב).

והיא האבן שבה סוקלים את הנסקלים. עיין מצודות דוד לרדב"ז (מצוה קנו). ונלחמת באבן הקלקול, הנקראת אבן נגף, צור מכשול, מסטרא דמסאבא. עיין זוה"ק (מקץ, קצג, ע"א. ופקודי, רמט, ע"ב). ואזי זהו אבן ר"ת, בת אל נכר, כמ"ש בקהלת יעקב (ערך אבן), עיי"ש.

אולם בתיקון עולה האבן למעלה, "היתה לראש פינה", ונקראת אבן ספיר, לשון הארה. ועיין בית עולמים (קלז, ע"א).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

**סוטה, יא, ע"ב -** מאי אבנים וכו', ואית דאמר, כדכתיב (ירמיהו, יח) וארד בית היוצר והנה הוא עושה מלאכה על האבנים, מה יוצר זה ירך מכאן וירך מכאן וסדן באמצע, אף אשה ירך מכאן וירך מכאן והולד באמצע.

הנה שורש הדברים שהולד באמצע, כי מהותו הוא אמצע. וכלשון הזהור הרקיע (וארא) יסוד המים שהוא קר ולח, היפך האש, כי כל ב' בחינות יולידו בחינת אמצעי, עכ"ל. והולד הנוולד מאביו ואמו (אביו - מים, אמו - אש, כנודע) ב' הפכים, זכר ונקבה, מהותו אמצע בינותם. ושורשו בשכינה ביניהם. ועיין זוה"ק (ח"א, רלא, ע"א) ואיהי נקודה אמצעית דעלמא, ובהאי נקודה קיימא קה"ק. ועיי"ש (ח"ב, קפד, עב. ורכב, ע"א). ועיין רקאנטי (יתרו). (וכנגדו יש נקודה אמצעית דקלקול. עיין עץ חיים, שער מא, פרק א, מ"ב. ושער לב, פ"ה, מ"ת).

ובעומק, השכינה כל גילוייה בתחתונים, בבחינת אמצע. כי כל הנבראים סודם ומהותם במקום אמצע, כנודע, וכלשון העץ חיים (שער א, ענף ב) וז"ל, אז צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר בו באמצע אורו ממש, עכ"ל. וזהו מקום ומהות כל הנבראים, בנקודת אמצע. ועיין פתחי שערים (נתיב הצמצום, פתח ז) וז"ל, ובחינת הצמצום הזה הוא באמצע נקודה הפנימית (הוא בבחינת מלכות שבו) וגם יש בזה כונה עמוקה, והוא כמ"ש שכל הבריאה היה בשביל שיתגלה כבוד מלכותו ית' בעולם, והוא מה שנקרא שכינה בפי המקובלים. (ועיי"ש עוד בנתיב הצמצום, פתח ה', מהלך נוסף בנקודה אמצעית, שהוא בתכלית הקטנות שאפשר להיות, ואינו אלא מחשבת לבד, עיי"ש).

ואף לתתא מקום השכינה הוא בבחינת אמצע, כמ"ש (זוה"ק, ח"ג, רל, ע"ב) ושכינתיה רכב לעמודא דאמצעיתא. ועיין לשון הרקאנטי (בחוקתיו) וז"ל, ודגלו עלי אהבה (שה"ש, ב, ד) רמז לארבעה דגלים ומחנה שכינה באמצע, כעין של מעלה, כי ציורי המשכן היו דוגמת כבודו של הקב"ה. ועיין עבודת הקדש (ח"ב, פרק מג) אמרו בסוף תענית, אמר ר' חלבו אמר עולא אמר ר' אלעזר, עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בג"ע והוא יושב ביניהם וכל אחד מראה עליו באצבעו וכו', ואזי ישיגו הצדיקים תכלית ההשגה, כי השכינה באמצע, והם סביב, והוא המחול. ועיין חסד לאברהם (מעין ג, נהר ז) וז"ל, נקודה מתייחסת אל השכינה (ועיין זוה"ק, ח"א, רכו, ע"א), נקודה אמצעית, נקודת ציון. עיין יומא (נה, ע"א). ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאורי הזהר, דף רז) וז"ל, והכל תלוי בנקודה אמצעית, וכו', ונקודה אמצעית כלל השכינה אשר בתורה ומצות. ועיין פירוש רמ"ק לספר יצירה (פ"ב, מ"ג). וגר"א (ספ"י, פ"א, מ"ב). וספר הניקוד לר"י גיקטליא (בנקודה השנית - שורק). ושער מאמרי רשב"י (תצוה).



## ואתחנן | ט-ע

הטעות. ועי"ז נתקן החטא, בבחינת מש"כ (ירמיה, יז, א) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל, ב-עט.

והאבות הק' החלו לברר טעות זו, שלכך נקראו ישרים, כנודע, שאינם נוטים לצדדים באופן של קלקול. וזש"כ גבי יצחק ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי, מטעמים, טעם, טע-ם. שהיה טועם ומצרפו ליושר, וזהו כאשר אהבתי, והיינו שאהב לתקן הטעות ולצרפו ליושר.

אולם בקלקול יצא ממנו עשו, שהיה מבעט באמו בהיותו ברחמה לצאת, כמ"ש חז"ל. בעט, ב-עט. והיינו במקום לצאת כדין בכור באורח מישר רצה לצאת באופן של "יוצא דופן", יוצא מן הצד, בחינת טעות כנ"ל. וכן אכילתו היפך אכילת אביו יצחק, עשה לי מטעמים כאשר אהבתי, אלא אכילתו בבחינת הלעטני נא מן האדום אדום הזה. לעט, ל-עט. והיינו שכל אכילתו באופן של הטיה וטעות.

ואמרו חז"ל במגילה, גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שעמדו להם לישראל. והיינו טבעת, טע-בת. והיינו שע"י הטבעת סר כל הטעויות, ואזי נהפך הטעות ל"עטרה בראש צדיק", עטרה, עט-רה. ואזי ישיגו שלמות ההשגה בבחינת "נתיב לא ידעו עיט", עט-י. תכלית הידיעה שלא נדע.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כרמים וזתים אשר לא נטעת, נטע, נ-טע. הנה ט-ע, מלשון טעות, ושורש כל הטעויות מאכילת עץ הדעת, וכמ"ש ויטע אלקים גן בעדן מקדם. ובעץ הדעת בצורת נטיעתו בקרקע, שורשיו לא הלכו באורח מישר, אלא נטו לצדדים, ודו"ק היטב. משא"כ עץ החיים שורשיו ישרים. ולכך היה ראוי שאדם יאכל רק מעץ החיים, כי אלקים עשה את האדם ישר. אולם כאשר אכל מעץ הדעת שנטיעותיו נוטות לצדדים כנ"ל, אזי נדבק בו נטייה זו, ועי"ז איבד את האורח מישר.

ואזי נפל ממדרגת דבקות בשם הוי"ה, בבחינת מש"כ ביום עשות הוי"ה אלקים, ונפל לשם אלקים שהוא בגימט' הטבע, כמ"ש הכוזרי כנודע. טבע, ב-טע. כי הטבע מטעה את הנבראים לסבור ח"ו שאין אלקים. ומסתיר ומעלים את אמיתתו ית"ש. וזהו בחינת עטף, עט-ף, הסתרה. וכן עלטה, עט-לה, חשך, הסתרה. ומכאן ואילך וידעו כי ערומים המה ויתפרו להם עלי תאנה, כי נעשה עטף, כנ"ל, כיסוי. וכאשר הכיסוי נופל יתר על כן, זהו בחינת לבוש שעטנז, עט-שנז. לבוש שכל כוחו מן השטן, כנודע, שעטנז אותיות שטן-עז.

והנחש היה מסית, ואמרו אין טוענין מסית, שלכך לא טענו להצלתו של הנחש. טען, טע-ן. ן - נחש, ודו"ק. ומכאן ואילך כל מצוותיו של אדם הם בבחינת עצות, "עיטין בארמית", כמ"ש חז"ל, עיטין, עט-ין. עצות איך לצאת מן

טעם	טבעת	כמעט	מטע	מעט
נטע	עט	עבטיט	עטיניו	עטה
עטישתיו	עטרה	עיט	עטרת	עיטם
שעטנז	אטבעה	התעטף	בעט	עלטה
הלעיט	מטעמים	נטע	עטופים	עבוט
עטלף	מעטפות	טבע	יעט	טען
יעטה	יעטף			



## מבט לראשית - אדה"ד קודם החטא, מבט לאחרית - משיח

בפנים הללו של הדבר, יש לנו שני מבטים, מצד אחד המבט, הוא מבט לראשית, "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב", ובפרטות יותר, מאברהם יצא מי שאינו ישראל, מיצחק יצא מי שאינו ישראל, ויבחר שבאבות' כידוע בלשון חז"ל, הוא יעקב אבינו, "איש תם יושב אהלים", וכמו שאומרת הגמ' שופריה דיעקב אבינו הוא מעין שופריה דאדם הראשון, ומצד כך, ההצטיירות של ה'מעשה אבות', ההצטיירות של ה"מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", היא לגעת [שזה 'יגיעו' כידוע, מלשון נגיעה], לגעת בכללות בכל האבות, לגעת באב העיקרי 'בחר שבאבות', יעקב, ולגעת ב'מעין שופריה דאדם הראשון', שאדם הראשון זה נקודת הראשית של העולם, יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא.

ומצד כך, כל המבט של האדם מכוון, לחזור ל"קודם החטא", "תשובה קדמה לעולם", אדם הראשון חטא, וכל הנשמות היו כלולים באדם הראשון, כדברי חז"ל כידוע מאד, ומצד כך, המבט של כל החיים הוא מבט לחזור למקום של 'קודם החטא', לחזור לנקודת הראשית, זה אדם הראשון, זה נקודת הראשית, המבט לחזור לנקודת ההתחלה, "אחור וקדם צרתני" - בראשית, ולאחר מכן בקלקול "ותשת עלי כפכה", 'עמד ומיעטו על ק' אמה' כמו שאומרת הגמ' בחגיגה, ומבט החיים הוא א"כ, לחזור למצב של לפני 'ותשת עלי כפכה', אלא למצב הנקרא בכללות 'אחור וקדם צרתני', ובדקות יותר ל'קדם צרתני', לחזור ל'עלו במחשבה תחילה להיבראות'.

זה מבט אחד שמקיף את כל החיים, לחזור לראשית, חזרה לראשית מכח יעקב, כמו שנתבאר, חזרה לנקודת הראשית.

המבט השני של הבריאה הוא, לגעת במקום התכלית של הבריאה, ומצד כך, "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואע"פ שיתמהמה אחכה לו" "כי בוא

יבוא", זה מבט עצמי, שהנפש כל הזמן מכוונת את עצמה למציאות התכלית, והגדרת התכלית בציוור של נפש, זה נקרא משיח, בציוור של זמן זה ימות משיח, אבל ציוור הנפש הוא, שהיא מכוונת את עצמה, כולה למציאות התכלית, זה גילוי של משיח, ושם, באמת יתקיים "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".

אלו הם א"כ, שני המבטים השורשיים של עבודת האדם בכל שית אלפי שנים, מבט אחד, לשורשם, להתחלה, להתקשר לראשית, ל"שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון", והמבט השני הוא המבט התכליתי, ההתקשרות לנקודת התכלית.

ולפי"ז, ההבנה הבהירה, כאשר האדם מצרף את עצמו למציאות התכלית, אז ה'מציעתא' שלו, באמת מביא לימות משיח, וכלשון המשנה בברכות "מזכירין יציאת מצרים בלילות וכו' להביא לימות המשיח", כלומר, זה מביא לימות המשיח, זה המבט שמביא לימות המשיח.

אבל עוד פעם, הצורה השלימה היא לא 'מבט' של תכלית לעצמו, אלא הוא מבט של ראשית ומבט של תכלית, וצירופם גם יחד כמו שנתבאר.

### גילוי האחרית בדור שכולו זכאי, ובדור שכולו חייב

זה נקרא "דור שכולו זכאי" שמשיח בא בו, כמו שאומרת הגמ', מה ההגדרה של 'דור שכולו זכאי', הוא 'זכאי', הוא זך, כלומר, כפי שנתבאר - הוא מצרף את הראשית, את ה'אחד' שבראשית עם ה'אחד' שבאחרית, ועל ידי כן מתגלה שהאמצע אינו אלא מצב המצרף את הראשית שבהתחלה עם התכלית שבסוף, זה נקרא 'איחוד מציעתא' שהוזכר.

וחס ושלום כשאין 'דור שכולו זכאי', אלא מתגלה הצד ההפוך 'דור שכולו חייב', אז כלשון הגמ' הידועה בסנהדרין בפרק חלק, במחלוקת ר"א ורבי יהושע האם ישראל נגאלין בלא תשובה, "הקב"ה מעמיד להן מלך קשה כהמן ומיד עושין תשובה ונגאלין", מהו מלך קשה כהמן, במובן היותר ברור, 'מלך קשה כהמן' היינו הכח



הרי מה היה התולדה של אותה גזירה, "לך כנוס את כל היהודים", כלומר, הכח הזה של הגזירה של "מעמיד עליהם מלך קשה כהמן", הוא כח שגורם ל"כנוס את כל היהודים", מהו ה"כנוס את כל היהודים", 'בתי כנסיות, מתכנסים לתוכם, ומה הכח שמצרף שם - זהו כח ה'אגד', ה"אגודה אחת", "אגודים בצרה לשפוך תחינה", זה הכח האוגדם, המצרפם, המחברם, אבל זה מהצד השפל, מהצד הנפול, נקודת האחרית הנפולה היא הכח שעומד ומצרף אותם.

**וכאן מונח עומק הבחירה של ימות עולם, האם** להתחבר לראשית, לאב, להתחלה שהיא אחת, ולהתחבר לתכלית שהיא הכח המצרף את כל הפרטים של הבריאה כולם, ללא יוצא מן הכלל, 'כל פועל, פועל לתכלית', וא"כ, כל פרט הוא חלק מחלקי התכלית, לכן התכלית היא הכח שמצרף את הכל, בבחינת שבת שמתגלה בה 'ויכולו' כמו שהוזכר, מלשון תכלית, מבט של ראשית ומבט של אחרית. או חס ושלום, אם לא מצטרפים לנקודת הראשית, ולא מצטרפים לנקודת התכלית, אבל אז, נקודת התכלית בהכרח תתגלה, רק היא מתגלה בצד השפל שבה, בגזר דין של ה'ימות', ב'סוף כל האדם למיתה', וגם שם, זה לא עונש כפשוטו, אלא זה ההבחנה שהעונש בא לגלות ב-עולם, שנה נפש, [אותיות ענש כידוע], הוא בא לצייר שם את הציור של האחדות באופן כזה של "מעמיד עליהם מלך קשה כהמן", ואז מתגלה האחרית, החיבור הציורף של הכל, זה כאשר לא זוכים, ב'דור שכולו חייב', שהוא לא בא מצד נקודת הבחירה

הרי כידוע עד מאד בדברי רבותינו, בדוגמא שהוזכרה שלולב בעי אגד, בבחינת ארבעת המינים כמו שאומרים חז"ל במדרש, באתרוג יש בו טעם וריח, בלולב טעם בלא ריח, בהדסים ריח בלא טעם, ובערבה אין בה לא זה ולא זה, זה ההבחנה של צבור ר"ת צדיקים בינונים ורשעים, שמצטרפים גם יחד, כלומר, ה'אגודה אחת' בא לצרף את כל ישראל בכל מדרגותיהם, הוא מצרף את כל ישראל, בצדיקים, בבינונים וברשעים גם יחד, הוא בא ומצרף את כל הכנסת ישראל גם יחד.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

של הגזירה שהיתה אצל המן, 'להשמיד להרוג ולאבד', וממילא, מפחד הגזירה, מיד עושין תשובה ונגאלים, - וזה אמת, אבל בעומק יותר, נס פורים - 'אסתר סוף הניסים' כלשון הגמ', שם נאמר "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד", הגזירה לא היתה שכל יחיד ויחיד מישראל ימות, לא זה הגדרת הגזירה, ברור ופשוט, הגזירה היתה להרוג את הכלל, כל איש ישראל, זה 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים', זה הגזירה, הגזירה היתה על הכלל, היא לא היתה על הפרט, הפרט כביכול, יכל להתקיים, וכדוגמא בעלמא מה שהוזכר, "אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו", כלומר, עד כמה שאסתר לא מגלה את עמה ואת מולדתה, אז כביכול, יכול להיות על דרך מקרה שהיא תנצל, הגזירה היתה על הכלל, לא על היחיד, רק שכל יחיד דינו כחלק מן הכלל, כמו שיש דין של עיר הנידחת וכדו' שזה דין בכלל.

עומק הגזירה של המן "להשמיד להרוג ולאבד", הוא הכח של הסיפא, רק שזה כפי שמתגלה מצד הקלקול, מה הגדר של 'סיפא', 'סוף כל האדם למיתה', המיתה היא הסוף של כל דבר, זה הגדרת מיתה, כשמתגלה אור הגאולה, אז מתגלה 'אור אין סוף', אז אין סוף, אין מיתה, אבל עד כמה שיש מציאות של סוף, מה שיש סוף לדבר, כלומר, שהדבר יש לו גבולות. כשזה מתראה באופן השפל שבו, זה נקרא מיתה, 'סוף כל האדם למיתה', זה הסוף השפל.

### האיגוד שמתגלה מכח ה'מלך קשה כהמן'

"מעמיד עליהם מלך קשה כהמן" כלומר, שהכח של האחרית המצרפת, הכח של "ויעשו כולם אגודה אחת" חייב להתגלות, "בעל כרחכם אני מלככם", הבחירה היא האם זה יהיה באופן של 'זכאי' ואז יש איחוד של רישא וסיפא כמו שנתבאר, מצד בחירתם, מצד הזכות שבהם, אבל חס ושלום, כשזה מתגלה מצד הקלקול, האחרית של מציאות הגזירה, היא מכריחה את הדבר שיהיה מציאות של אחדות של כל ישראל.





**אור א"ס** עיין אבן עזרא (דברים, לב, לג) אכזר, תקיף, והאל"ף הנוסף כאל"ף א-צבע, וא-זרוע, עכ"ל. והבן שמלת אכזר שורשה כזר, זרות. ולפ"ז אכזר, א-כזר. אלופו של עולם ביחס לנבראים נראה כזר. כי שונה כביכול מכל הנבראים, ונראה כזר להם. ועיין ספר השורשים לרד"ק שכתב מילת אכזר בערך כ-זר, ולא בערך אלף, אכזר. ועיין מהר"ל (חידושי אגדות, סנהדרין) כי העורב אכזרי ואין לו חיבור אל שאר הנמצאים.

**צמצום** יסוד הצמצום סילוק מוחלט, והוא ניצוץ של אכזריות. ובפועל נגלה מדה זו בעמלק שהוא אכזר, וכן ההנהגה כלפיו (כי שורשו בצמצום, בחלל). כמ"ש בפסקיתא רבתי (פרשה יג) מה ראה הקב"ה לנהוג עם עמלק במדת אכזריות, תמחה את זכר עמלק וכו', אקדים לו ממה שעתיד לעשותה.

ועוד. אכזר, אך-זר. זר גימ' אור. ופעולת הצמצום אך - מיעוט, מיעט האור והפכו מרז, לזר. וזרות מוחלטת נתגלתה בסדום כמ"ש ברבנו בחיי (בראשית, יח, כ) אין לך אומה בעולם שלא יעשו צדקה אלו עם אלו, ואנשי סדום היו מואסים בה, והיו אכזרים בתכלית, עכ"ל. והבן שמהותה של סדום, זרות זה לזה.

**קו** קו לעומת ג' קוים. ג' קוים שורש דשורש לבחירה, זה או זה, ימין או שמאל. או בחירה של חיבור, ואיחוד, קו אמצע. לעומת כך קו, סוד ידיעה שלמעלה מן הבחירה, אפשרות אחת בלבד, קו אחד דק. (ישנו בחינת דק ביחס להתקשרות לא"ס, צדו העליון של הקו, וישנו בחינת דק ביחס להתקשרות לנבראים, צדו התחתון). והבן, אכזר גימ' רכ"ח, שורש של מילת הכרח, כפה. לעומת רחמים, שע"י שמרחם משנה את הדבר משמאל לימין. ועיין צרור המור (דברים, לב, יא) וראש פתנים אכזר, זה המן שהיה אכזר יותר מעמלק, דכתיב ביה טף ונשים ביום אחד (כלומר יניקה מן הקו אחד עצמו), ובעמלק כתיב, ויזנב בכ כל הנחשלים אחריו (כלומר, רק אלו שנפלטו מן הענן, ממקום שהארת הקו מסתיימת).

**עיגולים** בקלקול סוד העגל. ועיין ספר מצת שימורים (שער המזוזה) עגל מסכה, גימ' אכזר. ועיין מאירת עינים (ואתחנן) לכבוד השם נתלבשו בני לוי במעשה העגל באכזריות, עכ"ל. והוא השורש למ"ש (ב"מ, פה, ע"א) שרבי אמר לשון אכזרי לעגל. ועי"ש פרשת שופטים, לגבי עריפת עגלה שהוא מדת אכזריות, כמ"ש הרמב"ם. ועיין מגיד מישרים (כי תבא) והוּו ערפין לה דאיה מיתה אכזרית.

ועוד. כתיב (ירמיה, ו, כג) קשת וכידון יחזיקו, אכזרי הוא וגו'. קשת - חצי עיגול.

ועוד. הנהגה כללית עיגולים, כמו שהרחיב בפתחי שערים. ואמרו (סנהדרין, לט, ע"א) מנהגו של עולם, מלך בו"ד שסרחה עליו מדינה אם אכזרי הוא הורג את כולם וכו'. אכזריות מגלה כח של כלל. ועיין תנא דבי אליהו רבה (פ"כ) כאדם אכזרי שכל דבריו באכזריות.

ועוד. עיגולים, שורש לגילגול. ועיין עמק המלך (שער תיקוני התשובה, פ"ד-ה) ואכזריות כדומה לזה דינו (שמתגלגל) בעורב אכזרי. יבוא איש אכזרי, ויכנס בעורב אכזרי.

**יִשׁוּר** מדת אכזריות היפך היושר לכאורה. ועיין אבן עזרא (שמות, כ, א) וחלילה חלילה שתהיה מצות אחת מהן מכחשת שקול הדעת וכו'.

ואם מצאנו אחת מהן שמכחשת שיקול הדעת וכו', כמו ומלתם את ערלת וגו', וכי הוא צונו שנרצחנו כאכזרי וכו'. וידענו דעת ברורה, כי כל המצות שאינם חייבות משיקול הדעת סוד אחד יש לכל אחד מהן, עכ"ל. והגדרתו יושר נעלם.

**שערות** אמרו (עירובין, כב, ע"א) קווצתיו תלתלים, אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. שחורות כעורב, במי אתה מוצאן, במי שמשכים ומעריב עליהם לביהמ"ד, וכו'. רבא אמר במי שמשכים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב. ועיין בית עולמים (קלו, ע"א, ד"ה יתכין) ונק' אכזר, שיונקים מן השערות השחורות שהם שחורות כעורב.

ועוד. עשו איש שעיר. ועיין ספר הקנה (ד"ה סוד הלכות טרפות) אמר רבא ב' עורות יש לושט, החיצון אדום והפנימי לבן. והכוונה כי החיצונים לעולם אדומים, עשו הוא אדום, והפנימיים נעלמים ולבנים. ולכן אם גרמו עונותיו והחליפו צורתיו, יצאו מכלל מחצבתם, הוכחו מכת אכזרי בלא שום רחמים, עכ"ל. ועיין רבינו בחיי (בראשית, מד, יז) ונחשב להם אכזריות גדול מה שטבלו הכותנת בדם השעיר, עכ"ל. ואמרו (פסחים, פז, ע"ב) אלקים הבין דרכה והוא ידע מקומה. יודע הקב"ה את ישראל שאינן יכולין לקבל גזירות אכזריות, לפיכך הגלה אותם לבלב. והבן שאכזר אינו חש את זולתו. והוא בחינת שערות, שאין בהן כח הרגש.

**אזן** אות ה', שצורתו ד"ו, חיבור. ועיין מגלה עמוקות (תולדות) וראש פתנים אכזר, מלשון אך-זר. שמכה - אך, והפך לזר. במקום שהיה שורש החיבור נהפך לזר.

ועוד. לב, מבין מתגלה באזן שומעת, שמיע לי, סבירא לי. ועיין רבינו בחיי (שמות, ז, יז) והזכיר בפרעה לאכזריות לבו, ולא שת לבו גם לזאת.

**חוטם** כתיב (ישעיה, יג, ט) הנה יום ה' בא, אכזרי ועברה וחרון אף וגו'. והבן שהנהגת אכזריות גילויה עברה וחרון אף. ומעין כך כתיב (משלי, כז, ד) אכזריות חמה ושטף אף. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה יח) כשבא אדם לכלל כעס, לא יפעל בכעסו שום אכזריות, ואדרבא, ימתיק הכעס ברחמנות, בבחינת ברגז רחם תזכור.

**פה** עיין חסד לאברהם (מעין ה, נהר כד) איסור אכילת אדם, שהוא אכזריות. ולהיפך כתב רבנו יונה (משלי, יא, יז) ועוכר שארו אכזרי, מי שהוא עוכר גופו ומרעיב ומסגף עצמו יקרא אכזרי, כאשר יקרא אכזרי העושה רע לזולתו, כי בעכירת הגוף יפסדו כחות הנפש וישחיתוה ממלאכתה, ולא תצלח לחכמה ועבודת השי"ת.

ועיין ספר הפליאה (ד"ה וראה והבן שדג טהור) ודוב וארי טורפין ואוכלין, כי להם אכזריות. ועיין ספר הקנה (ד"ה סימני עופות טהורות וטמאות) הבהמות וכו', כן בחיות ובעופות ובכל דגי הים, הטהורים רחמנים, והטמאים אכזרים. ועיין רמב"ן (ויקרא, יא, יג) כי התורה הרחיקתה מפני שדמו מחומם לאכזריותו ושחור וגס (עוף הדורס), ונותן אכזריות בלב.

ועוד. אמרו (ב"ק, צב, ע"א) ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי, שנאמר ויתפלל אברהם אל האלקים וגו'. ועיין רמב"ם (תענית, פ"א, ה"ג) אבל אם לא יזעקו ולא ירעו ולא יאמרו דבר זה מנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרית, הרי זו דרך אכזריות, עכ"ל. והרי שמתפלל על צרה בכלל ועל צרת חבירו שבאה בעקבותיו בפרט, הוא היפך אכזריות. ועל



דור המבול אמרו (תנחומא, נח, פ"ז) שהיו אכזרים על בניהם שזרקו לתהומות שלא יעלו. והשורש נח שלא התפלל על דורו, והבן.

**עינים - שבירה** עיין אורחות צדיקים (שער האכזריות) האכזריות מתגברת להרס ולנתץ - שבירה.

ועוד. שורש המות. ועיין ציוני (וזאת הברכה) כשרשע מת הקב"ה משלח לו מלאך אכזרי נער שישמוט נפשו באכזריות, היפך מיתת נשיקה. ועיין מאירת עינים (ויקהל) דע כי האדם כאשר הורג נפש, הוא עושה בתחנתונים דין ואכזריות. ושם (אחרי מות) עשו אשר יצא אדמוני, כי כל דבר אדום ושחור רומז למלאך המות (ודבר לבן למדת הרחמים) והיה האיש צייד ורוצח ואכזרי. ועיין ויק"ר (כו, יא) ורחמי רשעים אכזרי, זה המן הרשע, דכתיב להשמיד ולהרוג ולאבד. ועיין ילק"ש (דברים, לד, תתקסה) וכשהוא נוטל נשמתן של רשעים, מוסרה למלאכים רעים, למלאכים אכזרים. ועיין עמק המלך (שער ה, פמ"ח) בעולם התהו (שבירה) נאמר ורחמי רשעים אכזרי, עכ"ל. כי כל מהות השבירה גילוי של אכזריות. ועיין חמדת ימים (שבת קודש, פ"א) והצילנו מעונש חיבוט הקבר, מהמלאך אכזרי המשבר את עיני רשעים בקבר. ועיין ש"ש (שובבי"ם, פ"ב). ועיין עולת תמיד (שער כללות התפלות) ואפילו מלאך המות שבא"י הוא מלאך טוב, רק שמתלבש בדין ואכזריות.

**עתיק** עיין רש"י (שמואל, ב, כא, ב) והגעוונים לא מבנ"י המה, כלומר והן הראו בעצמם מדת אכזריות, שאינן מזרעו של אברהם אבינו, ואינן ראויין לידבק בישראל. והבן שמהות עצמותם של ישראל "רחמנים בני רחמנים", והבא להדבק בהם, אם יש בו רחמים, אפשר לו להדבק, אולם אם אין בו רחמים נעתק מהם ואינו יכול להצטרף, וכח העתיק מעתיקו ופולטו.

ועוד. עיין מהר"ל (חידושי אגדות, סנהדרין) והם דברים עמוקים מאוד, כי יתגברו כוחות מתנגדים למשיח. ואלו שני כוחות מנגדים אליו, כי מצד הימין יהיה ריבוי האומות של גוג ומגוג (אריך), ומצד השמאל גוי אכזר והוא תנין בכח השמאל (עתיק). ועיין באר מים חיים (נח) מדוע שלח תחלה את העורב, שלא היה יכול לסבול בריאת אכזרי כזאת וכו', וע"כ וישלח את העורב, עכ"ל. וזהו בחינת עתיק, שהעתיקו מן התיבה לחוץ. ועיין (וירא) כי גירושין הוא באכזריות ושנאה, כעין יגרש את האדם.

**אריך** מדרגת ארך אפים, שורש י"ג מדות רחמים. ואמרו (ילק"ש), הושע, פ"ט, תקכו) אני נקראתי אל רחום וחונן, ומפני עונותיהם עשה עצמו אכזר, שנאמר היה ה' כאיוב. ובעומק, אריך כללות ההפכים, כולל רחמים ואכזריות.

והבן, שיש עורב - אכזרי, חסידה - עושה חסד. עיין מהר"ל (נצח ישראל, פמ"ב) ויש מן העופות שהם באכזריות כמו העורב, ויש בחסידות כמו החסידה שעושה חסד עם חברותיה. וכן מש"כ במס"י (פי"ט) הרופא החותך את הבשר, וכו', שאע"פ שהמעשה אכזרי לכאורה, אינו אלא רחמנות להטיבו באחריתו. וכן באורחות צדיקים (ש"ז) אב המכה את בנו, זה האכזריות הוא רחמנות. ומצד הקלקול איתא בלקוטי מוהר"ן (ח"ב, תורה ח) כשהסט"א יונקת מן הרחמנות, אזי הם ממשיכין לעצמן הרחמנות, ואזי נתמעט הרחמנות אצלנו, ואפילו מעט הרחמנות שנשאר הוא בבחינת אכזריות, כו', ע"י שהם יונקים מן הרחמנות, נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, עכ"ל. ויתר

על כן מרחם על אכזרים, שסופו להתאכזר על רחמנים, כללות דקלקול.

**אבא** עיין זוה"ק (בראשית, קיט, ע"ב) מאן חמא אבא רחמנא דאתעביד אכזר (במעשה אברהם שעקד את יצחק בנו) אלא בגין לאשתכחא מחלוקת מיא באשא ולאטעטרא באתריהו, עד דאתא יעקב ואתתקן כלא כדקא יאות.

ועוד. עיין ספר הקנה (ד"ה סוד ועונש גלגול על עריות) הבא על אשת אביו יתגלגל בגמל, הוא שנאמר גומל נפשו איש חסיד, ועוכר שארו אכזרי, שאר זו שאר אביך הוא, ועל שהיה חצוף בעריות סופו להיות צנוע בגמל.

ועוד. רחמי האב על הבן. ואמרו (איכ"ר, הקדמה כד) שאמר אברהם, אמרת לי העלהו (ליצחק) עולה לפני, ונעשתי עליו כאכזרי. ועיין ש"ך (בראשית, כב, ז) ויאמר אבי ויאמר הנני, א"ל כשתעשה זה הפועל בי, לא תעשנו באכזריות כאילו אין אתה אבי, אלא תעשנו באהבה. ועיין ש"ש עוד, א"ל (הקב"ה לאברהם) כמו שאתה שמך (בגימ') רחם ונתמלאת אכזריות לעשות מצוותי וכו'.

**אמא** עיין ציוני (כי תצא) מצות עשה זה, אותו ואת בנו (ביום אחד), הטעם בשניהם, מניעת האכזריות, שלא להרוג האם עם פרי בטנה. ועיין רמב"ן (דברים, יד, כא) לא תבשל גדי בחלב אמו, שלא נהיה עם אכזרי לא ירחמו, שנחלוב את האם ונוציא ממנה החלב שנבשל בו הבן. ועיין מהר"ל (תפארת ישראל, פ"ו).

ועוד. כתיב (איכה, ד, ג) גם תנין חלצו שד היניקו גוריהן, בת עמי לאכזר.

ועוד. אמרו (ויק"ר, כז, יא) ורחמי רשעים אכזרי, זה סנחריב שכתוב בו (הושע, י) אם על בנים רטשה.

**ד"א** עולם המדות, ושם הנהגת מדה כנגד מדה. ועיין זוה"ק (ח"ג, צב, ע"ב) אי עביד בר נש עובדא דאכזרי, הכי אתער בההוא יומא, ופגים ליה, ולבתר קאים עליה לאכזרי לשיצאה ליה מעלמא, בההיא מדה דבר נש מודד, בה מודדין ליה.

ועוד. עיין עץ חיים (שער כב, פ"א, מ"ק) והכלל הוא, כי סוד הזקנה והשיבה בו תלוי הרחמים. והקטנות הוא אכזריות. ומעין כך כתב בשער ההקדמות (עב, ע"א) ואכזריות תלויה בבחרות. וכן במבוא שערים (ש"ה, ח"א, פ"ב). ועיין ש"ש שזהו הטעם שנקרא ז"א זעיר, וכו'.

**נוק'** עיין ספר הקנה (ד"ה סוד הקידוש) לגבי שחיטת נשים בקרבנות, סמי משם נשים, אי בעית אימא פשט, אי בעית סוד. נשים דעתן קלות, סוד, קרבן טהרת הנפש, האיש מטהר ולא אשה. ואהבת לרעך כמוך, היש אכזריות כאשה (כי שורשם בגבורה, קו שמאל). אולם בסוד אחלפי דוכתיהו, החלפת הקיום, אמרו אמירה רכה לנשים. ומצד כך אמרו (מגילה, יד, ע"ב) מפני שהנשים רחמניות. וכן עיין ש"ש (בד"ה סוד מי האנשים הראויים לשחיטה) שחיטת חולין פעולתו דין ברחמים, והאשה אכזרית רעה לעולם. ועיין אפיקי ים (ב"ב, עג, ע"ב) ולילית נקראת עורב נקבה שהיא אוכמא, והיא אכזרית על בניה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

# מילון ערכים בקבלה ■ אויר פנוי

שאינן ריקות והעדר ח"ו. וכן הרמב"ם במורה, ח"א, ר"פ ע"ב, ופרק עג, ובח"ב פ"ל, עכ"ל. ועיין עמק המלך (ש"ב, פ"ד). ולימודי אצילות בתחלתו (סוד הצמצום, ח"א).

ובפרטות יותר נקרא "אויר", אור-י. וז"ל הלשם (ספר הכללים, כלל ט, ענף ו), הנה העולם היותר עליון אשר ברום חביון עוזו ית"ש, והוא העולם "דקו וצמצום", ונקרא בשם טהירו עלאה, ובשם "אור קדמון", "אור דנפיק מאויר", כי קודם שנתפשט הקו, היה נקרא הצמצום רק בשם "אויר קדמון", כי לא היה ניכר בו אור כלל, וכנ"ל כלל ז', עמוד נד, עכ"ל. וכן כתב עוד (הקדו"ש, שער הפונה קדים, פ"ג) וז"ל, נקרא בשם אויר הקדמון, כי היא הרשימו מאור דא"ס, ונקרא אויר, אור וי' גנוז בה. ועוד כתב בחלק הביאורים (שער דרושי עיגולים ויושר, ענף ב, אות יג) וז"ל, וכן כתב הגר"א (בסוף תז"ח בדף נ' ע"א בד"ה טהירו) כי פירוש טהירו הוא אור עליון אשר בסוד הצמצום ששם מאיר אור א"ס, ותוקף האור אשר אין למעלה ממנו נמשל לצהרים שהוא תרגום טהירו, ושם הוא עיקר "שורש" האור, כי אור הוא דבר שמאיר מאחר, אור השמש וכיוצא בו, אבל דבר המאיר (מעצמו) אין נקרא אור. לכן שם (בהצמצום) הוא האור, והוא אויר קדמון כד נפיק יו"ד ממנו נשאר אור, עכ"ל. (ועיין עמק המלך (ש"ב, פ"ד) שכתב להיפך).

והבן, שהרשימו, רושם מן הא"ס, ולכך הוא בבחינת אויר. אולם הקו שהוא המשכה וקבלה מאור א"ס, הוא בבחינת "אור". ועיין עוד בתיקונים (קד, ע"ב. וקז, ע"ב). וגר"א (ספ"י, פ"א, מ"ט). ותיקון א' מתיקונים אחרונים. ועמק המלך (שער א, פרק ס. ושער ב, פ"א, בשער השני, הנקרא אויר קדמון). ולימודי אצילות (סוד הצמצום, ח"א). ופירוש ספד"צ מהאריז"ל (פ"א). ויונת אלם (פ"א).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

זה לשון העץ חיים (שער א, ענף ב) דע, כי תחלת הכל היה כל המציאות אור פשוט, ונקרא אור א"ס ב"ה, ולא היה שום חלל, ושום "אויר פנוי", עכ"ל. ועי"י הצמצום נעשה אויר פנוי, כמ"ש שם, וז"ל, וצמצם האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית, ואז נשאר "מקום פנוי ואויר" וחלל רקני, עכ"ל.

(והוא השורש לכל אויר פנוי בכל הקומה לתתא. כגון עיין עץ חיים (שער א, ענף ד. ושם שער כה, דרוש ב, מ"ק. ושער לב, פ"ח, מ"ת). ושער הכוונות (דרושי קבלת שבת, דרוש א'. ודרושי תוספת שבת, דרוש ג'), ועוד). ופעמים אף הכתר נקרא אויר קדמון, וכדלהלן.

ופעמים נקרא בלשון רבותינו "אויר פנוי", ופעמים "אויר קדמון". (עיין לשם (הקדו"ש, ש"ד, פ"ה) וז"ל, ונקרא בשם טהירו עלאה, וכן בשם אויר קדמון, אוירא קדמאה סתימאה). וביחס להעדר, לחלל, נקרא אויר פנוי, וביחס להיותו שורש לנבראים, נקרא אויר קדמון. כמ"ש הלשם (שם) וז"ל, והנה הצמצום הוא כעין אויר ומקום פנוי אשר בתוכו נמצאו ונעשו כל העולמות כולם, ולכן נקרא אויר הקדמון כנ"ל שער ד, פרק ג, כי הוא כעין חלל ואויר פנוי, והוא קדמון לכל המציאות, עכ"ל. ולשון אויר קדמון נמצא בתורת מהר"י סרוג הרבה. עיין נובלות חכמה (עלה ז). ועמק המלך (שער א, פרק ס). ועוד. ומקורו בזוה"ק בתיקונים (קד, עב. ושם קז, ע"ב. ועוד).

ומהות אויר פנוי, ביאור הרמח"ל (ביאורים לספר אוצרות חיים, אות ג) וז"ל, חלל נקרא מה שהוסר ממנו הבלתי תכליות, והרשימו הנשאר הוא אויר פנוי, עכ"ל. ומעין כך כתב הלשם (הקדו"ש, ש"ה, פ"א) וז"ל, אמנם אותו המקום הוא אינו פנוי ממש ובבחינת ריקני והעדר ח"ו (בחינת חלל גמור), כי אין ריקני כלל, וכמ"ש הרב הקדוש מהרי"ג בספר גינת אגוז, ח"ב, שאין ריקות בעולם (ומה שנשאר הוא בחינת רשימו, אויר קדמון פנוי). וכן כתב ג"כ רבינו הקדוש הרמ"ק ז"ל, באלימה מ"א, ת"ב, פ"ז,

## נא לשמור על קדושת הגליון

אנציקלופדיה מחשבה  
חולון יום ד' 20:30  
משפ' אליאס  
רח' קדמון 4  
לפרטים 050.418.0306



אנציקלופדיה עבודת ה' פנימית  
ירושלים - יום ג' 20:30 בדיוק  
ישיבה ראשית חכמה  
רח' בן ציון אטון 8 הר חוצבים  
לפרטים 052.765.1571

ישראל 073.295.1245 ■ ארה"ב 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון [info@bilvavi.net](mailto:info@bilvavi.net)

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | [books2270@gmail.com](mailto:books2270@gmail.com)

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת [rav@bilvavi.net](mailto:rav@bilvavi.net)

או בפקס: 03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה,

נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]